

Udskriftsdato: 15. december 2025

VEJ nr 9596 af 31/10/2013 (Historisk)

**Vejledning om ændring af vejledning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne, herunder pædagogiske principper
(Vejledning nr. 8 til serviceloven)**

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: Social-, Børne- og Integrationsmin., j.nr. 2013-3958

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 10367 af 13/12/2016

Vejledning om ændring af vejledning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne, herunder pædagogiske principper

(Vejledning nr. 8 til serviceloven)

(Kriminalpræventive sociale indsatser)

1

I vejledning nr. 8 af 15. februar 2011 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne, herunder pædagogiske principper (Vejledning nr. 8 til serviceloven), som ændret ved vejledning nr. 97 af 30. november 2011, foretages følgende ændring:

Efter kapitel 13 a indsættes:

»Kapitel 13 b

Om fuldbyrdelse af strafferetlige foranstaltninger

Formål og hovedhensyn

109 k. Formålet med reglerne i kapitel 24 a er at sikre fuldbyrdelsen af de strafferetlige foranstaltninger, som kommunerne udmønter på det sociale område, herunder i boformer, jf. servicelovens § 108, der ikke er særligt sikret, over for personer, der er frihedsberøvet. For beskrivelse af formålet med reglerne i servicelovens kapitel 24 a kan også henvises til bemærkningerne til lovforslag L 160 fremsat den 27. februar 2013 om ændring af serviceloven og retssikkerhedsloven (Kriminalpræventive sociale indsatser).

Formålet med reglerne i servicelovens kapitel 24 a om fuldbyrdelse af strafferetlige foranstaltninger er således at give kommuner og ansatte på anbringelsessteder, jf. servicelovens § 66, nr. 5 og 6, og boformer, jf. § 108 i samme lov, redskaber i form af indgrebsmuligheder, der bidrager til at sikre, at en strafferetlig afgørelse kan fuldbyrdes efter sit formål på det sociale område. Hensigten er således at forebygge eller forhindre kriminalitet samt sikre orden og sikkerhed på de boformer, hvor der bor personer, hvis ophold skyldes en strafferetlig afgørelse truffet i forbindelse med en straffesag. Det gælder både i forhold til personer, der er dømt, og personer, der er anbragt i varetægtssurrogat på en boform efter serviceloven under straffesagen.

Denne ændringsvejledning omfatter alene voksne, der er anbragt på boformer, jf. servicelovens § 108, herunder på særligt sikret afdeling, jf. § 16 i bekendtgørelse om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven.

Indgreb efter kapitel 24 a kan alene gennemføres, når lovens betingelser er opfyldt, og kan ikke gennemføres af personalet på det sociale område under anvendelse af magt. Hvis den anbragte modsætter indgrebet på en sådan måde, at dette ikke kan gennemføres uden anvendelse af magt, må politiet tilkaldes, hvis det er nødvendigt. Den nærmere håndtering i det enkelte tilfælde vil da være op til politiet.

Det er et hovedhensyn bag indførelsen af kapitel 24 a, at forholdene med lovændringen forbliver uændrede for de beboere, hvis ophold ikke skyldes en strafferetlig afgørelse. Ledelse og personale på boformerne må bruge de pædagogiske redskaber, de har, for sikre, at dette hovedhensyn varetages. Servicelovens kapitel 24 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten er således ikke ændret i sammenhæng med indførelsen af kapitel 24 a.

Det betyder, at en person, der er anbragt i henhold til en strafferetlig afgørelse, kan være omfattet af begge kapitler, mens personer, hvis ophold på boformen, jf. servicelovens § 108, ikke skyldes en strafferetlig afgørelse, alene kan være omfattet af kapitel 24. Der kan i forhold til sidstnævnte målgruppe være behov for, at ledelse og personale yder støtte og vejledning for at undgå, at denne målgruppe bliver negativt berørt i forbindelse brugen af reglerne i kapitel 24 a. Det kunne f.eks. være i tilfælde, hvor der er risiko for, at en person, der ikke er anbragt på boformen i henhold til en strafferetlig afgørelse, bliver bekymret for, om der kan gennemføres indgreb i form af aflåsning af boligen for natten eller afbrydelse af internet i forhold til den pågældende, og derfor har behov for at få forklaret, at det ikke vil ske.

Der kan ikke træffes afgørelse om indgreb, hvis formålet med indgrebet kan opnås ved mindre indgribende indsatser, jf. nærmere om kravet om proportionalitet m.v. nedenfor under punkt 109 p.

Den anbragte kan klage over afgørelser om indgreb i det administrative klagesystem til Ankestyrelsen efter regler i kapitel 10 i retssikkerhedsloven, f.eks. med hjælp fra en værge eller bistandsværge. Se nærmere herom nedenfor under punkt 109 v. Indgreb skal registreres og indberettes straks til kommunalbestyrelsen i borgerens handlekommune, hvilket er centralt for kommunalbestyrelsens løbende opfølgning på indsatsen i forhold til den enkelte anbragte og for den strafferetlige opfølgning, jf. straffelovens § 72. Se nærmere om registrering og indberetning af indgreb nedenfor under punkt 109 x.

Socialstyrelsen udgiver i efteråret 2013 en håndbog om kriminalpræventive sociale indsatser målrettet voksne sigtede og domfældte med udviklingshæmning o.l. Håndbogen kan bl.a. bruges til at understøtte ledelse og personale på botilbud i at træffe beslutninger og handle på en måde, så indgrebsmulighederne bruges korrekt og kun i det omfang, der er nødvendigt og forholdsmæssigt i forhold til at nå målet.

Sammenhæng til det strafferetlige system

109 l. Det følger af straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., at personer, der på gerningstidspunktet var mentalt retarderede i højere grad, ikke straffes. Det følger endvidere af straffelovens § 16, stk. 2, at personer, der på gerningstidspunktet var mentalt retarderede i lettere grad, ligeledes ikke straffes, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Tilsvarende gælder personer, der befandt sig i en tilstand, som ganske må ligestilles med mental retardering.

Hvis en person frifindes for straf i medfør af straffelovens § 16, kan retten efter straffelovens § 68 træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Hvis mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling m.v. ikke findes tilstrækkelige, kan det ifølge straffelovens § 68 bestemmes, at den dømte skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg. Det kan bl.a. bestemmes, at den pågældende skal anbringes i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, det vil sige et anbringelsessted for børn og unge efter servicelovens § 66 eller en boform for voksne efter § 108 i samme lov. Det kan endvidere bestemmes, at den pågældende skal under et kriminalpræventivt tilsyn, eventuelt med mulighed for administrativ anbringelse.

Det følger af straffelovens § 69, at retten, hvis det findes formålstjenligt, i stedet for at idømme straf, kan træffe bestemmelse om foranstaltninger som nævnt i § 68, hvis gerningsmanden på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed.

Endelig følger det af straffelovens § 73, at en person, der har begået en strafbar handling, men efter dennes foretagelse, og før dom er afsagt, er kommet i en ikke blot forbigående tilstand af den art, der er nævnt i § 16 eller § 69, så afgør retten, om straf skal idømmes eller bortfalde. Hvis det findes formålstjenligt, kan retten bestemme, at foranstaltninger efter § 68 eller § 69 skal anvendes i stedet for straf, eller indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes.

Straffelovens § 73 finder primært anvendelse på psykisk syge. Foranstaltninger over for psykisk syge fuldbyrdes af sygehusvæsenet, der drives af regionerne efter sundhedslovgivningen, hvor der i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien er fastsat regler om indgreb blandt andet i form af frihedsberøvelse, tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse.

Det er anklagemyndighedens opgave at nedlægge påstand om den foranstaltning, der efter anklagemyndighedens opfattelse er bedst egnet til at forebygge lovovertrædelser, der begås af psykisk afvigende kriminelle.

Rigsadvokaten har i meddelelse nr. 5/2007 fastsat retningslinjer for anklagemyndighedens behandling af straffesager vedrørende psykisk afvigende kriminelle. Den kan hentes på www.anklagemyndigheden.dk. Det fremgår af punkt 7.2. i meddelelsen, at der ved vurderingen af, hvilken foranstaltning, der bør nedlægges påstand om, indgår en afvejning af sikkerheds- og behandlingsmæssige hensyn, men også proportionalitetsbetragtninger under hensyntagen til kriminalitetens art og grovhed.

Det fremgår af punkt 7.5 i meddelelsen, der omfatter personkredsen i straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., eller § 16, stk. 2, at anklagemyndigheden kan nedlægge påstand om bl.a.:

- 1) Påstand om dom til anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap (type 1). Påstanden anvendes over for mentalt retarderede personer, der må anses som udtalt farlige og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger.
- 2) Påstand om dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at domfældte efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling (type 2). Påstanden anvendes typisk over for mentalt retarderede, der har begået personfarlig kriminalitet i form af f.eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at den mentalt retarderede har behov for konstant overvågning, og at der er risiko for ny personfarlig kriminalitet, således at den mentalt retarderede i givet fald hurtigt skal kunne overføres til sikret afdeling.
- 3) Påstand om dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap (type 3). Påstanden anvendes typisk over for mentalt retarderede, der har begået personfarlig kriminalitet i form af f.eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at den mentalt retarderede har behov for konstant overvågning.
- 4) Påstand om dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden kan træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap (type 4). Påstanden anvendes i sager, hvor det må påregnes, at en social indsats i form af tilsyn kan være tilstrækkelig, men hvor der kan opstå behov for, at den mentalt retarderede skal anbringes i institution.
- 5) Påstand om dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedernes bestemmelse om ophold og arbejde (type 5). Påstanden anvendes over for mentalt retarderede, der skønnes at have behov for social støtte i dagligdagen.

Rettens afgørelse om foranstaltninger over for personkredsen omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 2, og § 69 fuldbyrdes af kommunalbestyrelsen i den kommune, der har pligt til at yde hjælp til borgeren efter den sociale lovgivning, herunder i boformer, der ikke er særligt sikrede. Tilsvarende udmøntes rettens afgørelser, jf. retsplejelovens § 765 og § 777, om anbringelse af varetægtsarrestanter

i en boform på det sociale område i den kommune, der har pligt til at yde hjælp til borgeren efter den sociale lovgivning.

Der er fastsat regler om udgang i Justitsministeriets bekendtgørelse om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret. Efter denne bekendtgørelse træffes afgørelse om udgang fra institutionen, for personer over den kriminelle lavalder, der er anbragt i henhold til dom efter straffelovens § 68, § 69 og § 73.

Personer, der efter reglerne i retsplejelovens § 765 eller tvangsmæssigt efter retsplejelovens § 777 er varetægtsfængslet i surrogat, er omfattet af reglerne i retsplejelovens § 771 og § 772, stk. 1, og stk. 2, 1. pkt., vedrørende besøg og brevveksling m.v.

For nærmere beskrivelse af særlige sikkerhedsforanstaltninger i boformer, der er omfattet af servicelovens § 108, stk. 1, og Lolland Kommunes pligt til at etablere tilbud i særligt sikret afdeling på Kofoedsminde og til i dette tilbud at modtage personer, som i henhold til dom eller kendelse skal optages i et særligt botilbud, henvises til punkterne 130-131 i Socialministeriets vejledning nr. 4 af 15. februar 2011 om botilbud m.v. til voksne efter reglerne i almenboligloven, serviceloven og friplejeboligloven.

Målgruppe og anvendelsesområde

§ 137 e. Efter reglerne i dette kapitel kan der træffes afgørelse

om indgreb, jf. § 137 g-§ 137 j, over for personer med nedsat psykisk funktionsevne, som er anbragt i en boform, jf. § 108, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse.

Stk. 2. Personer med eller uden nedsat psykisk funktionsevne

kan være omfattet af indgreb efter § 137 g, hvis de pågældende

er anbragt på et anbringelsessted, jf. § 66, nr. 5 og

6, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse.

Stk. 3. Dette kapitel omfatter ikke personer, som bliver

boende på anbringelsesstedet, jf. § 66, nr. 5 og 6, eller i boformen,

jf. § 108, efter at den strafferetlige foranstaltning er ophævet.

109 m. Målgruppen for kapitel 24 a i serviceloven er, jf. servicelovens § 137 e, stk. 1, personer med nedsat psykisk funktionsevne, der er anbragt i en boform, jf. servicelovens § 108, i henhold til en

strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse i forbindelse med en straffesag. Der er tale om voksne primært med udviklingshæmning og lignende, som domstolene har erklæret uegnede til straf, og som er frihedsberøvet i henhold til en strafferetlig afgørelse. Reglerne omfatter således både personer, der i henhold til kendelse er varetægtsfængslet i surrogat, og personer, der ved dom er erklæret uegnet til straf og anbragt i en boform, jf. servicelovens § 108.

Derudover er unge over den kriminelle lavalder med eller uden nedsat psykisk funktionsevne er alene omfattet af servicelovens § 137 g om indskrænkning i den anbragtes adgang til internet og telefon, hvis den pågældende er anbragt på et anbringelsessted, jf. servicelovens § 66, nr. 5 og 6, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse. Unge over den kriminelle lavalder er således ikke omfattet af de øvrige indgrebsmuligheder i kapitel 24 a.

Målgruppen omfatter personer, der er anbragt i henhold til dom, jf. straffelovens § 68, § 69 og § 73, med domstyperne 1 til og med 4, der er beskrevet under punkt 7.5. i Rigsadvokatens meddelelse nr. 5/2007, og som er omtalt ovenfor under punkt 109 l, og varetægtsarrestanter, der er anbragt, jf. retsplejelovens § 765 og § 777, i en boform, jf. servicelovens § 108.

Kapitel 24 a omfatter ikke personer, hvis ophold i boformen ikke skyldes en strafferetlig afgørelse truffet ved dom eller kendelse i forbindelse med en straffesag, ligesom kapitlet ikke finder anvendelse i forhold til personer, der bliver boende på boformen efter den strafferetlige foranstaltning er ophævet.

Psykisk afvigende kriminelle, der i henhold til en strafferetlig afgørelse er idømt en foranstaltning, der fuldbyrdes af det psykiatriske sundhedssystem under regionerne og af Kriminalforsorgen, er ikke omfattet af kapitel 24 a.

I vurderingen af, om betingelserne for at kunne anvende indgrebene er opfyldt, er det den anbragtes adfærd under anbringelsen, der er afgørende for, om indgrebet kan gennemføres, og altså ikke den kriminalitet, som den pågældende er sigtet eller dømt for at have begået. Det betyder bl.a., at målgruppen for § 137 g i serviceloven om indskrænkning i den anbragtes adgang til internet og telefon ikke er begrænset til personer, der tidligere har benyttet internet og telefon til at begå kriminalitet. Tilsvarende vil muligheden for at kunne inddrage tændstikker med hjemmel i servicelovens § 137 i ikke være begrænset til personer, der er dømt for brandstiftelse. Det afgørende er vurderingen af nødvendigheden af at kunne foretage indgreb under anbringelsen i forhold til adfærd, som den anbragte har under anbringelsen.

Kapitel 24 a finder ikke anvendelse i andre boformer end dem, der er angivet i § 137 e, og det finder alene anvendelse i forbindelse med den indsats, der ydes på boformen. Dette indebærer, at reglerne ikke finder anvendelse under udgang, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

Myndighed

§ 137 f. Kommunalbestyrelsen i den kommune, der har pligt til at yde hjælp, jf. §§ 9 og 9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, træffer afgørelse om de i § 137 g-§ 137 j nævnte indgreb.

Stk. 2. Lederen af boformen, jf. § 108, og lederens stedfortræder kan dog træffe foreløbige afgørelser, jf. § 137 g-§ 137 j, om indgreb i tilfælde, hvor iværksættelse af indgrebet er uopsætteligt og ikke kan afvente, at sagen behandles

af kommunalbestyrelsen. Lederen af anbringelsesstedet, jf. § 66, nr. 5 og 6, og lederens stedfortræder kan træffe foreløbige afgørelser, jf. § 137 g, om indgreb i tilfælde, hvor iværksættelse af indgrebet er uopsætteligt og ikke kan afvente, at sagen behandles af kommunalbestyrelsen. Foreløbige afgørelser, jf. 1. og 2. pkt., kan træffes af ledere og lederes stedfortrædere på anbringelsessteder, jf. § 66, nr. 5 og 6, og i boformer, jf. § 108, der drives af kommuner, regioner og private.

Stk. 3. En foreløbig afgørelse, jf. stk. 2, skal snarest muligt forelægges til godkendelse hos kommunalbestyrelsen, jf. stk. 1.

Stk. 4. Indgreb kan udføres af ansatte på anbringelsessteder, jf. § 66, nr. 5 og 6, og i boformer, jf. § 108, der drives af kommuner, regioner eller private.

109 n. Myndighedsansvaret på det sociale område i forhold til den enkelte borger er hos kommunalbestyrelsen. Det fremgår af servicelovens § 3, stk. 1, at kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om tilbud efter denne lov. Det gælder også i forhold til reglerne i servicelovens kapitel 24 a. Det er kommunalbestyrelsen i den kommune, der har pligt til at yde hjælp efter den sociale lovgivning, jf. §§ 9 og 9 a, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, dvs. borgerens handlekommune, der træffer afgørelse om indgreb efter kapitel 24 a.

Hvis den anbragte, f.eks. i forbindelse med kommunens afgørelse om udmøntning af den strafferetlige afgørelse, er flyttet med medvirken fra sin opholdskommune til en boform, jf. serviceloven § 108, i en anden kommune, vil borgeren som udgangspunkt, jf. lov nr. 550 af 26. maj 2010 om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om social service (Sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar på det specialiserede socialområde) bevare denne kommune som handlekommune efter bl.a. den sociale lovgivning. Dermed vil borgeren også bevare denne kommune som handlekommune i forhold til reglerne i servicelovens kapitel 24 a. For uddybning af lov nr. 550 af 26. maj 2010, der trådte i kraft den 1. august 2010, henvises til skrivelse nr. 9294 af 20. maj 2010 om lovændringen, som kan findes på www.retsinfo.dk.

Kommunalbestyrelsens afgørelser om indgreb kan påklages til Ankestyrelsen efter kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Pligten til at genvurdere sagen, jf. retssikkerhedslovens § 66, påhviler kommunalbestyrelsen.

Foreløbige afgørelser om indgreb

109 o. Lederen og lederens stedfortræder kan ifølge servicelovens § 137 f, stk. 2, træffe foreløbige afgørelser om indgreb efter servicelovens § 137 g-§ 137 j, hvis iværksættelse af indgrebet er uopsætteligt, og som af hensyn til det øjeblikkelige behov ikke kan afvente, at borgerens handlekommune træffer afgørelse. Hvornår en sag er uopsættelig, afhænger af den konkrete situation. Lederen og lederens stedfortræder kan alene træffe foreløbige afgørelser om indgreb, hvis formålet med indgrebet vil forspildes, hvis der ikke træffes en sådan afgørelse. Det kan f.eks. være tilfælde, hvor den anbragte er i gang med at begå kriminalitet over internettet, og hvor der er behov for at skride ind med det samme. Et andet tilfælde kan være, at den anbragte opbevarer lightere og tændstikker i sin bolig under omstændigheder, hvor der er begrundet risiko for, at den anbragte i det konkrete tilfælde bringer andres sikkerhed i fare. Iværksættelse

af et indgreb kan derfor være uopsætteligt, hvis personen har åben ild og er i gang med at antænde noget brandbart.

Muligheden for, at lederen og lederens stedfortræder kan træffe disse foreløbige afgørelser, kan være med til at sikre, at der først træffes afgørelser, når der er behov for det.

En foreløbig afgørelse om indgreb skal registreres og indberettes, jf. servicelovens § 137 m. Se nærmere herom nedenfor under punkt 109 x. En foreløbig afgørelse, som er truffet af lederen og lederens stedfortræder, jf. servicelovens § 137 f, stk. 2, skal derudover hurtigst mulig efter iværksættelsen af afgørelsen forelægges til godkendelse hos kommunalbestyrelsen, jf. servicelovens § 137 f, stk. 3, i den anbragtes handlekommune, jf. §§ 9 og 9 a, i retssikkerhedsloven. Lederen og stedfortræderen kan således have truffet en foreløbig afgørelse om indgreb, som efterfølgende underkendes af kommunalbestyrelsen, hvilket lederen, stedfortræderen og personalet i botilbuddet i givet fald skal følge.

Foreløbige afgørelser om indgreb, jf. servicelovens § 137 f, stk. 2, kan træffes af ledere og lederes stedfortrædere i boformer, jf. servicelovens § 108, der drives af kommuner, regioner og private. Bestemmelsen kan ses i sammenhæng med servicelovens § 4, stk. 2, hvoraf det fremgår, at kommunen opfylder sit forsyningsansvar for tilbud efter serviceloven ved brug af egne tilbud og ved samarbejde med andre kommuner, regioner eller private tilbud. Andre boformer, f.eks. botilbud til midlertidigt ophold, jf. servicelovens § 107, er ikke omfattet af kapitel 24 a.

Hvis der lokalt på boformen er uklarhed om, hvem der er leder og stedfortræder for lederen og derfor har kompetence til at træffe en foreløbig afgørelse om indgreb efter servicelovens kapitel 24 a, kan der rettes henvendelse til leverandøren i egenskab af arbejdsgiver for personalet og ledelsen på boformen eller til den kommune, der har pligt til yde hjælp i forhold til den borger, der drejer sig om, jf. §§ 9-9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, for afklaring af spørgsmålet.

Mindsteindgrebs- og proportionalitetsprincippet

§ 137 f.

Stk. 5. Det er en betingelse for at træffe afgørelse om indgreb,

at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan opnås ved mindre indgribende initiativer.

§ 137 k. Iværksatte indgreb skal straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede.

Stk. 2. Den kommune eller person, der har truffet afgørelsen om indgreb, jf. § 137 f, stk. 1-3, skal løbende overveje spørgsmålet om at bringe et iværksat indgreb til ophør.

109 p. Det er ifølge servicelovens § 137 f, stk. 5, en betingelse for at træffe afgørelse om indgreb, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan opnås ved mindre indgribende initiativer. Dette indebærer, at det er en betingelse for at kunne træffe afgørelse om indgreb, at andre og mindre indgribende indsatser har været forsøgt anvendt, uden at formålet er nået, eller at situationen har en sådan karakter,

at et mindre indgribende initiativ ikke vil kunne løse eller minimere problemet. Mindre indgribende indsatser vil ofte være en indsats omfattet af f.eks. servicelovens § 85 om hjælp, omsorg eller støtte i form af socialpædagogisk bistand, herunder indsatser, som motiverer, støtter og opmuntrer den anbragte med henblik på at styrke dennes evne til at håndtere og mestre diverse udfordringer. Det kan eksempelvis være tilbud om deltagelse i en aktivitet, venlige henstillinger, afledning og tilrettevisning. Der henvises til kapitel 5 om socialpædagogisk bistand i Socialministeriets Vejledning nr. 2 af 15. februar 2011 om hjælp og støtte efter serviceloven.

Hvilke indsatser, der skal have været forsøgt anvendt, afhænger af den konkrete sag, men den, der træffer afgørelsen, dvs. kommunalbestyrelsen – eller lederen og lederens stedfortræder, hvis der er tale om en foreløbig afgørelse – skal sikre, at mindre indgribende indsatser har været søgt anvendt over for den enkelte. Det forudsættes, at der foreligger oplysninger om den socialpædagogiske hjælp efter servicelovens § 85, der har været søgt anvendt før afgørelsen om iværksættelse af indgreb efter kapitel 24 a i serviceloven.

Der kan være tilfælde, hvor formålet ikke hensigtsmæssigt kan nås ved mindre indgribende indsatser, f.eks. hvis en tilrettevisning er udsigtsløs, eller hvis der er behov for at iværksætte afgørelsen øjeblikkeligt, og der ikke er tid til at gennemføre en pædagogisk indsats, der modvirker problemet, f.eks. fordi den anbragte allerede er i gang med at begå kriminalitet.

Hvis den anbragte modsætter sig indgrebet på en sådan måde, at dette ikke kan udføres uden anvendelse af magt, må lederen, stedfortræderen eller personalet om nødvendigt tilkalde politiet med henblik på at lade indgrebet gennemføre ved politiets foranstaltning. Den nærmere håndtering af den slags konkrete tilfælde er op til politiet.

I forbindelse med tilrettelæggelsen af en indsats, der kan bidrage til at minimere behovet for indgreb, kan der være tilfælde, hvor der er behov for specialrådgivning i forhold til de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager. Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation VISO i Socialstyrelsen bistår kommuner og botilbud med gratis vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager. VISO tilbyder også gratis vejledende udredning til kommunerne i de få mest sjældent forekommende specielle og komplicerede enkeltsager, hvor den fornødne ekspertise ikke kan forventes at være til stede i den enkelte kommune eller regionens tilbud. For uddybning af VISO's opgaver henvises til § 13 og § 13 a i serviceloven samt til bekendtgørelse om den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation – VISO. Hvis der er tvivl om, hvorvidt VISO kan være behjælpelig i en sag, kan VISO kontaktes for en afklaring heraf.

Det følger af servicelovens § 137 k, stk. 1, at iværksatte indgreb straks skal bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede. Bestemmelsen svarer til det almindelige forvaltningsretlige princip om proportionalitet, hvorefter et indgreb skal være nødvendigt og forholdsmæssigt, dvs. at indgrebet kun må anvendes i det omfang, det står i rimeligt forhold til det mål, som forfølges.

Indgreb, jf. servicelovens § 137 g-§ 137 i, kan opretholdes så længe, det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet. Indgreb, jf. servicelovens § 137 j, kan opretholdes så længe, der er nærliggende risiko for, at den anbragte ellers vil undvige fra boformen. En afgørelse om indgreb, f.eks. om inddragelse af en computer, kan træffes for en periode. Indgrebet skal dog straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede.

Det følger af servicelovens § 137 k, stk. 2, at den kommune, leder eller stedfortræder, der har truffet afgørelsen om indgreb, jf. servicelovens § 137 f, stk. 1-3, løbende skal overveje spørgsmålet om at bringe et iværksat indgreb til ophør. Bestemmelsen skal bidrage til at sikre, at iværksatte indgreb bringes til ophør, når betingelserne for, at de kunne iværksættes ikke længere er til stede.

De enkelte indgreb

Indskrænkning i den anbragtes adgang til internet og telefon

§ 137 g. Der kan uden retskendelse træffes afgørelse om, at den anbragtes brug af telefon og internet i et konkret tilfælde skal påhøres eller overvåges, når dette skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Stk. 2. Der kan uden retskendelse træffes afgørelse om, at den anbragtes adgang til at benytte telefon og internet afbrydes eller forhindres, hvis det er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Stk. 3. Den anbragtes kommunikation med offentlige myndigheder, advokater, værger eller bistandsværger kan dog hverken påhøres, overvåges, afbrydes eller forhindres.

Overvåget brug af telefon og internet - § 137 g, stk. 1

109 q. Ifølge servicelovens § 137 g, stk.1, kan der uden retskendelse træffes afgørelse om, at den anbragtes brug af telefon og internet i et konkret tilfælde skal påhøres eller overvåges, når det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Bestemmelsen tager sigte på de situationer, hvor personer, der anbragt på boformer, jf. servicelovens § 108, anvender telefon og internet til kriminelle formål. Det kan for eksempel være i situationer, hvor den anbragte med pædofile hensigter kontakter børn over internettet. Det kan også være situationer, hvor den anbragte bruger telefonen til at bestille hash med videresalg for øje. Bestemmelsen kan også anvendes, når det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Ved ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn menes hensynet til at sikre orden og sikkerhed. Det omfatter både den almindelige orden på stedet samt den enkelte beboers egen, personalets og de øvrige beboeres sikkerhed. Et eksempel, hvor det kan være aktuelt at træffe afgørelse om overvåget brug af telefon og internet begrundet i ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, kunne være en situation, hvor personalet forgæves med pædagogiske metoder har forsøgt at få en anbragt til at holde op med at chikanere og true andre via telefon og internet. Afhængig af chikanens og truslernes karakter kan bestemmelsen bruges til at træffe afgørelse om, at den anbragtes brug af telefon og internet skal påhøres eller overvåges. Det

er en betingelse for at træffe afgørelse om indgreb, at den anbragtes brug af telefon og internet skal påhøres eller overvåges, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan nås ved mindre indgribende indsatser. Se nærmere om mindsteindgrebsprincippet ovenfor under punkt 109 p til § 137 f, stk. 5.

Personalet har de muligheder for at foretage indskrænkning i den anbragtes adgang til internet og telefon, som fremgår af § 137 g, stk. 1, når der er truffet afgørelse herom, jf. servicelovens § 137 f. Hvis indgrebsmuligheden efter § 137 g, stk. 1, ikke er tilstrækkelig, f.eks. fordi den anbragte sætter sig til modværge, må der i stedet træffes afgørelse om indgreb efter § 137 g, stk. 2, om at afbryde eller forhindre adgangen til at benytte telefon og internet. Hvis heller ikke et indgreb efter § 137 g, stk. 2, kan foretages uden anvendelse af magt, kan der rettes henvendelse til politiet.

Iværksatte indgreb skal ifølge servicelovens § 137 k, stk. 1, straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede.

Socialstyrelsen udgiver i efteråret 2013 en håndbog om kriminalpræventive sociale indsatser målrettet voksne sigtede og domfældte med udviklingshæmning o.l. Håndbogen kan bl.a. bruges til at understøtte ledelse og personale på botilbud i at træffe beslutninger og handle på en måde, så indgrebsmulighederne bruges korrekt og kun i det omfang, det er nødvendigt og forholdsmæssigt i forhold til at nå målet.

Afbrydelse eller forhindring af brug af telefon og internet - § 137 g, stk. 2

109 r. Ifølge servicelovens § 137 g, stk. 2, kan der uden retskendelse træffes afgørelse om, at den anbragtes adgang til at benytte telefon og internet afbrydes eller forhindres, hvis det er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Ved ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn menes hensynet til at sikre orden og sikkerhed. Det omfatter både den almindelige orden på stedet samt den enkelte beboers egen, personalets og de øvrige beboeres sikkerhed. Et eksempel, hvor det kan være aktuelt at træffe afgørelse om afbrydelse eller forhindring af brug af telefon og internet begrundet i ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, kunne være en situation, hvor der har været truffet afgørelse om overvåget brug af internet og telefon, jf. servicelovens § 137 g, stk. 1, begrundet i chikane og trusler af andre beboere eller personalet, men hvor indgrebet, jf. servicelovens § 137 g, stk. 1, ikke har kunnet gennemføres, fordi den anbragte forhindrer personalet i at overvåge brugen af telefon og internet.

Det er en betingelse for at træffe afgørelse om indgreb om indskrænkning i den anbragtes adgang til telefon og internet, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan nås ved mindre indgribende indsatser. Se nærmere om mindsteindgrebsprincippet ovenfor under punkt 109 p til § 137 f, stk. 5.

Et eksempel, hvor det kan være aktuelt at træffe afgørelse om, at den anbragtes adgang til telefon og internet afbrydes eller forhindres begrundet i hensynet til at forebygge eller forhindre kriminalitet, kunne være en situation, hvor personalet forgæves med pædagogiske metoder har forsøgt at få en anbragt til at undlade med pædofile hensigter at kontakte børn og unge over telefon og internet.

Personalet har de muligheder for at foretage indskrænkning i den anbragtes adgang til internet og telefon, som fremgår af § 137 g, stk. 1 og 2, når der er truffet afgørelse herom, jf. servicelovens § 137 f. Indgreb efter § 137 g, stk. 2, i forhold indskrænkning til i den anbragtes adgang til internet kan f.eks. gennemføres ved at afbryde strømmen til computeren eller at slukke routeren. Indgreb efter § 137 g, stk. 2, i forhold indskrænkning til i den anbragtes adgang til telefon kan f.eks. gennemføres ved, at simkortet tages ud.

Hvis indgrebsmuligheden efter § 137 g, stk. 2, ikke er tilstrækkelig, f.eks. fordi den anbragte sætter sig til modværge, må der i stedet træffes afgørelse om indgreb efter § 137 i, stk. 1, om inddragelse af effekter, der er i den anbragtes besiddelse. Hvis heller ikke et indgreb efter § 137 i, stk. 1, kan foretages uden

anvendelse af magt, kan der rettes henvendelse til politiet. Den nærmere håndtering i det enkelte tilfælde vil da være op til politiet.

Iværksatte indgreb skal ifølge servicelovens § 137 k, stk. 1, straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede.

Socialstyrelsen udgiver i efteråret 2013 en håndbog om kriminalpræventive sociale indsatser målrettet voksne sigtede og domfældte med udviklingshæmning o.l. Håndbogen kan bl.a. bruges til at understøtte ledelse og personale på botilbud i at træffe beslutninger og handle på en måde, så indgrebsmulighederne bruges korrekt og kun i det omfang, der er nødvendigt og forholdsmæssigt i forhold til at nå målet.

Undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele

§ 137 h. For anbragte i boformer, jf. § 108, kan der uden retskendelse træffes afgørelse om undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele, når dette skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet. Der skal altid deltage mindst to ansatte ved undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele.

109 s. For anbragte i boformer, jf. servicelovens § 108, kan der uden retskendelse træffes afgørelse om undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele, når det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Ved ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn menes hensynet til at sikre orden og sikkerhed på boformen. Det omfatter både den almindelige orden på stedet samt den enkelte beboers egen, personalets og de øvrige beboeres sikkerhed.

Bestemmelsen skaber mulighed for, at personalet undersøger den anbragtes opholdsrum, beklædning, tasker og andre ejendele for f.eks. våben, tændstikker, lightere, almindelige bordknive, reb, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Det er en betingelse for at træffe afgørelse om undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan nås ved mindre indgribende indsatser. Se nærmere herom ovenfor under punkt 109 p til § 137 f, stk. 5.

Af hensyn til den anbragtes og personalets sikkerhed skal der altid deltage mindst to ansatte ved undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele.

Bestemmelsen indeholder ikke hjemmel til at foretage kropsvisitation. Personalet har de muligheder for at foretage undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele, som fremgår af § 137 h. Hvis indgrebsmuligheden ikke er tilstrækkelig, f.eks. hvis den anbragte sætter sig til modværge, kan ledelse og personale overveje at rette henvendelse til politiet. Den nærmere håndtering i det enkelte tilfælde vil da være op til politiet.

Et indgreb vedrørende undersøgelse af den anbragtes rum og ejendele skal som udgangspunkt ske under den anbragtes overværelse. Der kan dog være situationer, hvor der er begrundet risiko for, at den anbragte vil være truende eller voldelig over for personalet i forbindelse med gennemførelsen af indgrebet, hvorfor det kan være hensigtsmæssigt, at den anbragte ikke er til stede. I sådanne tilfælde kan indgrebet gennemføres uden den anbragtes overværelse.

Hvis der i forbindelse med en undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele findes effekter, som det kan være relevant at inddrage af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet, bør der træffes afgørelse om inddragelse af den anbragtes effekter, jf. servicelovens § 137 i. Se nærmere herom nedenfor under punkt 109 t. Iværksatte indgreb skal ifølge servicelovens § 137 k, stk. 1, straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede.

Socialstyrelsen udgiver i efteråret 2013 en håndbog om kriminalpræventive sociale indsatser målrettet voksne sigtede og domfældte med udviklingshæmning o.l. Håndbogen kan bl.a. bruges til at understøtte ledelse og personale på botilbud i at træffe beslutninger og handle på en måde, så indgrebsmulighederne bruges korrekt og kun i det omfang, der er nødvendigt og forholdsmæssigt i forhold til at nå målet.

Inddragelse af den anbragtes effekter

§ 137 i. For anbragte i boformer, jf. § 108, kan der uden retskendelse træffes afgørelse om inddragelse af effekter, der er i den anbragtes besiddelse, når dette skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Stk. 2. Hvis effekter, som er i den anbragtes besiddelse, inddrages, skal personalet udfærdige en liste over de effekter, der inddrages. Den anbragte skal orienteres om inddragelsen og have udleveret en kopi af listen.

109 t. For anbragte i boformer, jf. servicelovens § 108, kan der uden retskendelse træffes afgørelse om inddragelse af effekter, der er i den anbragtes besiddelse, når det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Ved ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn menes hensynet til at sikre orden og sikkerhed. Det omfatter både den almindelige orden på stedet samt den enkelte beboers egen, personalets og de øvrige beboeres sikkerhed. Hensynet til den anbragtes egen sikkerhed kan således begrunde et indgreb om inddragelse af effekter i tilfælde, hvor lovens betingelser er opfyldt.

Det er ikke muligt nærmere at afgrænse, hvilke effekter det kan være nødvendigt at inddrage, da det vil afhænge af en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Bestemmelsen skaber mulighed for, at der kan træffes afgørelse om, at bl.a. våben, tændstikker, lightere, almindelige bordknive, reb, som er fundet i for-

bindelse med en undersøgelse af den anbragtes ejendele i henhold til en afgørelse truffet, jf. servicelovens § 137 h, kan inddrages, hvis betingelserne i servicelovens § 137 i er opfyldt.

Bestemmelsen skaber endvidere mulighed for, at der kan træffes afgørelse om inddragelse af telefon og computer, hvis der er truffet afgørelse om at forhindre den anbragtes adgang dertil, jf. servicelovens § 137 g, stk. 2, sammenholdt med § 137 f.

Det er en betingelse for at træffe afgørelse om inddragelse af den anbragtes effekter, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan nås ved mindre indgribende indsatser. Se nærmere herom ovenfor under punkt 109 p til § 137 f, stk. 5.

Personalet har de muligheder for at inddrage den anbragtes effekter, som fremgår af § 137 i, når der er truffet afgørelse herom, jf. servicelovens § 137 f. Hvis indgrebsmuligheden ikke er tilstrækkelig, f.eks. hvis den anbragte sætter sig til modværge, kan ledelse og personale overveje at rette henvendelse til politiet. Den nærmere håndtering i det enkelte tilfælde vil da være op til politiet.

Iværksatte indgreb skal ifølge servicelovens § 137 k, stk. 1, straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede. Dette indebærer, at inddragne effekter skal udleveres til den anbragte. Der kan dog være inddraget effekter, som ikke skal udleveres til den anbragte, f.eks. våben.

Socialstyrelsen udgiver i efteråret 2013 en håndbog om kriminalpræventive sociale indsatser målrettet voksne sigtede og domfældte med udviklingshæmning o.l. Håndbogen kan bl.a. bruges til at understøtte ledelse og personale på botilbud i at træffe beslutninger og handle på en måde, så indgrebsmulighederne bruges korrekt og kun i det omfang, der er nødvendigt og forholdsmæssigt i forhold til at nå målet.

Aflåsning af den anbragtes bolig for natten

§ 137 j. Der kan uden retskendelse træffes afgørelse om, at en anbragt i en boform, jf. § 108, kan låses inde i sin bolig om natten i op til 8 timer i perioden mellem kl. 21.00 og 8.00, hvis der er nærliggende risiko for, at den anbragte ellers vil undvige fra boformen.

Stk. 2. Afgørelse om indgreb efter stk. 1 forudsætter, at

1) indgrebet er forsvarligt og ikke indebærer en sundhedsmæssig

risiko for den anbragte,

2) den anbragte ikke er selvmordstruet,

3) den anbragte har tilkaldemulighed fra boligen, som den

pågældende er i stand til at betjene, og at personalet via

den kan tilkaldes,

4) den anbragte har adgang til toilet og vand i sin bolig og
5) der iværksættes jævnlig overvågning i det tidsrum,
hvor den pågældende er låst inde. |
|--|

109 u. Der kan uden retskendelse træffes afgørelse om, at en anbragt i en boform, jf. servicelovens § 108, kan låses inde i sin bolig om natten i op til otte timer i perioden mellem kl. 21.00 og 8.00, hvis der er nærliggende risiko for, at den anbragte ellers vil undvige fra boformen.

Målgruppen for indgreb efter kapitel 24 a i serviceloven er en personkreds, som er frihedsberøvet i henhold til en afgørelse truffet i forbindelse med en straffesag, og som således ikke må forlade boformen uden særlige tilladelse. Det er fastsat regler om tilladelse til udgang i Justitsministeriets bekendtgørelse om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

Bestemmelsen finder primært anvendelse på boformer, der ikke er særligt sikrede af hensyn til betingelsen om, at der skal være nærliggende risiko for, at den anbragte ellers vil undvige fra boformen, men en særlig sikret afdeling, jf. § 16 i bekendtgørelse i bekendtgørelse om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven, er også omfattet af bestemmelsen. Ifølge § 16, stk. 1, i bekendtgørelsen skal en afdeling, der hele eller næsten hele døgnet har yderdøre og vinduer konstant aflåst, være godkendt som en særlig sikret afdeling.

Det er alene personer idømt domstype 1 og 2, der anbringes på en særligt sikret afdeling, jf. punkt 7.5. i Rigsadvokatens meddelelse nr. 5/2007. Herudover anbringes visse sigtede i varetægtssurrogat på særligt sikret afdeling.

Det er en betingelse for at træffe afgørelse om aflåsning af den anbragtes bolig for natten, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan nås ved mindre indgribende indsatser. Se nærmere herom ovenfor under punkt 109 p til § 137 f, stk. 5.

Ifølge servicelovens § 137 j, stk. 2, forudsætter afgørelse om indgreb:

- 1) At indgrebet er forsvarligt og ikke indebærer en sundhedsmæssig risiko for den anbragte. Dette indebærer, at indgrebet ikke kan iværksættes, hvis f.eks. en selvskadende adfærd hos den anbragte tilsiger, at indgrebet ikke er forsvarligt. Dette indebærer endvidere, at de bygningsmæssige rammer er egnede til formålet, herunder i forhold til brandsikkerhed.
- 2) At den anbragte ikke er selvmordstruet.
- 3) At den anbragte har tilkaldemulighed fra boligen, som den pågældende er i stand til at betjene, og at personalet via den kan tilkaldes. Målgruppen er personer med nedsat psykisk funktionsevne og i nogle tilfælde også nedsat fysisk funktionsevne. Derfor skal der, før indgrebet gennemføres, være sikkerhed for, at den anbragte er i stand til at betjene tilkaldemuligheden, og at hverken en nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne udgør en barriere for tilkaldemuligheden.
- 4) At den anbragte har adgang til toilet og vand i sin bolig.
- 5) At der iværksættes jævnlig overvågning i det tidsrum hvor den pågældende er låst inde. Af hensyn til den anbragtes sundhed og sikkerhed er der krav om jævnlig overvågning i det tidsrum, hvor den pågældende er låst inde. Det vil afhænge af den konkrete situation, hvor tit beboeren skal overvåges.

I forbindelse med afgørelser om indgreb efter servicelovens § 137 j, skal der i hvert enkelt tilfælde tages stilling til, om samtlige betingelser, der er nævnt i stk. 2, er opfyldt. Hvis samtlige betingelser ikke er opfyldt, kan indgrebet ikke iværksættes.

Personalet har de muligheder for at foretage aflåsning af den anbragtes bolig for natten, som fremgår af § 137 j, når der er truffet afgørelse herom, jf. servicelovens § 137 f. Hvis den anbragte sætter sig fysisk til modværge i forbindelse med indgrebet, kan ledelse og personale overveje at rette henvendelse til politiet. Den nærmere håndtering i det enkelte tilfælde vil da være op til politiet.

Iværksatte indgreb skal ifølge servicelovens § 137 k, stk. 1, straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede.

Socialstyrelsen udgiver i efteråret 2013 en håndbog om kriminalpræventive sociale indsatser målrettet voksne sigtede og domfældte med udviklingshæmning o.l. Håndbogen kan bl.a. bruges til at understøtte ledelse og personale på botilbud i at træffe beslutninger og handle på en måde, så indgrebsmulighederne bruges korrekt og kun i det omfang, der er nødvendigt og forholdsmæssigt i forhold til at nå målet.

Klageadgang

§ 137 l. Afgørelser om indgreb, jf. § 137 g-§ 137 j, kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Stk. 2. En værge, bistandsværge, ægtefælle eller pårørende eller en anden repræsentant for den person, som indgrebet vedrører, kan klage over afgørelsen, når den pågældende ikke selv er i stand til at klage.

109 v. Efter § 137 l i serviceloven kan afgørelser om indgreb, jf. § 137 g-§ 137 j i serviceloven, påklages til Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Ankestyrelsen vil blandt andet kunne tage stilling til, om betingelserne for at kunne iværksætte indgreb, jf. servicelovens § 137 g-§ 137 j, er til stede, og om sagsbehandlingsregler har været overholdt.

Foreløbige afgørelser truffet af lederen og lederens stedfortræder, jf. servicelovens § 137, stk. 2, skal ifølge servicelovens § 137, stk. 3, snarest muligt forelægges til godkendelse hos kommunalbestyrelsen i borgerens handlekommune, dvs. i den kommune, der har pligt til at yde hjælp, jf. §§ 9 og 9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Voksne omfattet af kapitel 24 a er personer med nedsat psykisk funktionsevne og kan ofte have svært at varetage egne interesser uden hjælp og støtte fra andre. Det fremgår af servicelovens § 137 l, stk. 2, at en værge, bistandsværge, ægtefælle eller pårørende eller en anden repræsentant for den person, som indgrebet vedrører, kan klage over afgørelsen, når den pågældende ikke selv er i stand til at klage.

Bestemmelsen kan ses i sammenhæng med servicelovens § 82, stk. 2, hvoraf det fremgår, at kommunalbestyrelsen skal påse, om der er pårørende eller andre, der kan inddrages i varetagelsen af interesserne for en person med betydelig nedsat psykisk funktionsevne. Kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på, om der er behov for at bede Statsforvaltningen om at beskikke en værge efter værgemålsloven.

§ 137 m. Ethvert indgreb, jf. § 137 g-§ 137 j, der er eller har været iværksat, skal registreres straks. Registreringen indberettes straks af lederen af anbringelsesstedet, jf. § 66, nr. 5 og 6, eller boformen, jf. § 108, eller lederens stedfortræder

til den kommunalbestyrelse, der har pligt til at yde

hjælp, jf. §§ 9 og 9 a i lov om retssikkerhed og administration

på det sociale område. Registreringen skal indeholde

oplysninger om

- 1) den anbragtes navn,
- 2) tidspunktet for indgrebet,
- 3) indgrebets varighed,
- 4) indgrebets art og
- 5) begrundelse for indgrebet.

Stk. 2. Den anbragte, som indgrebet er eller har været rettet imod, skal gøres bekendt med registreringen og have lejlighed

til at ledsage denne med sin egen redegørelse.

Stk. 3. Lederen af anbringelsesstedet, jf. § 66, nr. 5 og 6, eller boformen, jf. § 108, eller lederens stedfortræder skal ved månedens udgang sammen med sine kommentarer indsende

kopi af registreringerne, jf. stk. 1, til kommunalbestyrelsen, jf. § 137 f, stk. 1, og det regionsråd, der fører tilsyn, jf. § 5, stk. 7, eller den kommunalbestyrelse, der fører tilsyn, jf. § 148 a, om indberetningen.

109 x. Ifølge servicelovens § 137 m, stk. 1, 1. pkt., skal ethvert indgreb, jf. servicelovens § 137 g-§ 137 j, der er eller har været iværksat, registreres straks. Registreringen indberettes straks af lederen af boformen, jf. servicelovens § 108, eller lederens stedfortræder til borgerens handlekommune, dvs. den kommune, der har pligt til at yde hjælp, jf. §§ 9 og 9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. En afgørelse om indgreb, f.eks. om at påhøre eller overvåge den andragtes brug af telefon, kan træffes for en afgrænset periode. Også i disse tilfælde, hvor der er truffet afgørelse for en periode, skal der foretages registrering og indberetning, hver gang et indgreb foretages.

Der er i § 137 m, stk. 1, 3. pkt., fastsat regler om, hvilke oplysninger registreringen skal indeholde. Oplysningerne skal bidrage til at sikre, at der er klarhed over, hvem indgrebet har været rettet imod, hvornår indgrebet skete, hvor længe det varede, hvilket indgreb, der var tale om, og hvorfor indgrebet blev gennemført

Lederen eller lederens stedfortræder skal ifølge servicelovens § 137 m, stk. 3, ved månedens udgang sammen med sine kommentarer indsende kopi af registreringerne, jf. servicelovens § 137 m, stk. 1, til kommunalbestyrelsen i den anbragtes handlekommune, jf. servicelovens § 137 f, stk. 1, og §§ 9 og 9 a, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Disse oplysninger skal endvidere sendes til det regionsråd, der fører tilsyn, jf. servicelovens § 5, stk. 7, eller den kommunalbestyrelse, der fører tilsyn, jf. servicelovens § 148 a.

Oplysningerne i registreringerne og indberetningerne er centrale i forbindelse med kommunalbestyrelsens løbende opfølgning på indsatsen, jf. servicelovens § 148, stk. 2, og det kriminalpræventive tilsyn, jf. § 16 a, stk. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område i forhold til den enkelte anbragte. Oplysningerne kan også anvendes i forbindelse med den strafferetlige opfølgning, jf. straffelovens § 72.

Med bestemmelsen om, at oplysningerne om registreringerne om indgreb sendes til de myndigheder, der fører driftsorienteret tilsyn, sikres det, at disse regelmæssigt, dvs. hver måned, modtager oplysninger om botilbuddets anvendelse af kapitel 24 a, hvilket er centralt for disse myndigheders varetagelse af opgaven med at føre et driftsorienteret tilsyn med bl.a. botilbuddets personale.

Den anbragte, som indgrebet har været rettet imod, skal ifølge servicelovens § 137 m, stk. 2, gøres bekendt med registreringen og have lejlighed til at ledsage registreringen med sin egen redegørelse. Bestemmelsens formål er at sikre, at den anbragte, som indgrebet har været rettet imod, gøres bekendt med registreringen og får mulighed for at komme med sin egen beskrivelse af hændelsesforløbet omkring indgrebet.

Hvem yder vejledning?

109 y. I forhold til vejledning og spørgsmål vedrørende servicelovens regler er det som udgangspunkt kommunerne, der yder vejledning over for borgerne.

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område indeholder regler om Ankestyrelsens pligt til at yde vejledning inden for det sociale område. Medarbejdere i kommunerne kan søge generel vejledning hos Ankestyrelsen både telefonisk, på e-mail og ved mere komplicerede spørgsmål gennem den juridiske hotline www.ast.dk/juridiskhotline.

Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) i Socialstyrelsen bistår kommuner, botilbud og borgere med gratis vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager. VISO yder vejledende socialfaglig og pædagogisk rådgivning med et kriminalpræventivt sigte.

VISO kan i særlige sager bidrage med en risikovurdering.

VISO kan endvidere foretage udredninger af de problemstillinger, der knytter sig til den enkelte borger, hvis mentalundersøgelser og tidligere undersøgelser ikke giver tilstrækkeligt grundlag for at tilrettelægge den daglige pædagogik. VISO's rådgivning omfatter ikke lovfortolkning i forhold til konkrete foranstaltninger. I disse tilfælde kan der søges rådgivning hos Ankestyrelsen.«

2

Vejledningen angår regler, der har virkning fra den 1. juli 2013. Det drejer sig om de ændringer, der følger af ændringspunkt 14 i lov nr. 495 af 21. maj 2013 om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Kriminalpræventive sociale indsatser). Lovbemærkningerne til ændringsloven fremgår af lovforslag L 160 fremsat den 27. februar 2013 af social- og integrationsministeren.

Med lov nr. 651 af 12. juni 2013 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om forpligtende kommunale samarbejder (Konsekvensændringer som følge af lov om socialtilsyn m.v.) er der i § 2 vedtaget ændringer til lov nr. 495 om kriminalpræventive sociale indsatser, herunder til § 137 m, stk. 3. Disse ændringer træder i kraft den 1. januar 2014 og vil blive uddybet i Social-, Børne- og Integrationsministeriets kommende vejledning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne.

Der vil blive igangsat en evaluering af virkningerne af servicelovens kapitel 24 a om styrket fuldbyrdelse af strafferetlige foranstaltninger m.v. for de berørte borgere og kommunerne to år efter, at lovforslaget er trådt i kraft.

Social-, Børne- og Integrationsministeriet, den 31. oktober 2013

ANNETTE VILHELMOSEN

/ Hanne Stig Andersen